

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองเข้มแข็งผ่านสำนักทางประวัติศาสตร์: “พ่อพิชัย” กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของชาวคอรุม จังหวัดอุตรดิตถ์

จันทนา สุทธิจารี¹

วรพงศ์ ตระการศิรินนท์²

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้เป็นบทความที่ขยายผลต่อจากโครงการวิจัย “การเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งของพลเมืองระดับท้องถิ่น กรณีศึกษา: เทศบาลตำบลอุโมงค์ จังหวัดลำพูน
และองค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม จังหวัดอุตรดิตถ์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
1) ความเป็นพลเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม อำเภอพิชัย
จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยเชื่อมโยงมิติทางประวัติศาสตร์ 2) ประวัติศาสตร์บุคคลสำคัญ
ในท้องถิ่นของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์กับ
การส่งเสริมการเป็นพลเมืองเข้มแข็ง โดยได้มีวิธีการในการศึกษา ได้แก่ 1) การศึกษา
ข้อมูล เอกสาร ตำรา ทางประวัติศาสตร์ และการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
2) การจัดประชุมแบบกลุ่มย่อย (Focus Group)

ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชาชนในพื้นที่ที่มีความเป็น “พลเมือง” ในระดับสูง
เนื่องจากภายในพื้นที่มีการนำเอามิติทางประวัติศาสตร์สร้างสำนักความเป็นพลเมือง
ผ่านระบบคิดแบบ Culture Hero หรือวีรบุรุษทางวัฒนธรรม โดยมี “พ่อพิชัย” หรือ
“พระยาพิชัย” เป็นแบบอย่าง อันเป็นต้นแบบการเป็นพลเมืองเข้มแข็งขององค์การ
บริหารส่วนตำบลคอรุม โดยผ่านการกระบวนทางสังคม 2) ประวัติศาสตร์บุคคล
สำคัญในท้องถิ่นของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

¹ อาจารย์ประจำสำนักวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Email: <jantana.s@cmu.ac.th>

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสำนักวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และ
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Email: <worrapong.t@cmu.ac.th>

กับการนำไปสู่การเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอหมู มีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ประชาชนรับรู้ร่วมกันคือ “พระยาพิชัย” หรือ “พ่อพิชัย” ที่เป็นวีรบุรุษคนสำคัญในการกอบกู้บ้านเมือง มีความกล้าหาญ เสียสละ และรักท้องถิ่น แนวคิดนี้เป็นต้นแบบของการผลิตแนวคิดผ่านกระบวนการกลุ่มเกลาทางสังคมของคนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอหมู ที่ส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อสืบทอดแนวคิดและผลิตซ้ำความเป็นพลเมืองดี พลเมืองเข้มแข็งแบบคอหมู

คำสำคัญ: พลเมืองเข้มแข็ง ความเป็นพลเมือง ความเป็นพลเมืองในระดับท้องถิ่น พ่อพิชัย พระยาพิชัย

Promoting Strong Citizenship Through Historical Realization: “Father Pichai” and Strengthening Citizenship of the Korum People Uttaradit Province

Jantana Suttijaree³

Worrapong Trakransirinont⁴

ABSTRACT

This article is an extension of the research project. “Strengthening local citizens: a case study: Umong Subdistrict Municipality Lamphun Province And the Subdistrict Administrative Organization Sub–district Administration Organization Uttaradit Province “with the objective of studying 1) Citizenship of people in the area of Korum Subdistrict Administrative Organization, Phichai District, Uttaradit Province By connecting historical dimensions 2) The history of important local people in the area of Korum Subdistrict Administrative Organization, Phichai District, Uttaradit Province, and promoting strong citizenship Which has methods in the study as follows: 1) Study of historical documents and information And data collection using questionnaire 2) Focus Group Meeting

The results of the study are as follows: 1) People in the area have a high level of “citizenship” because the interior of the area has the use of historical dimensions to create citizenship through the Culture Hero system or cultural heroes with “Pichai” or “Phraya Pichai” is a model that is a strong citizen of the

³ Lecturer at the School of Politics and Government Faculty of Political Science and Public Administration Chiang Mai University Email: <jantana.s@cmu.ac.th>

⁴ Assistant Professor at the School of Public Administration Faculty of Political Science and Public Administration Chiang Mai University Email: <worrapong.t@cmu.ac.th>

Korum Subdistrict Administration Organization. Through social process. 2) History of important local people in the area of Korum Subdistrict Administrative Organization, Phichai District, Uttaradit Province and leading to being a strong citizen. In the area of Korum Subdistrict Administrative Organization There is a local history that the people know together, “Phraya Pichai” or “Father Phichai” who is an important hero in saving the country. Have courage, sacrifice and love the locality This concept is a prototype of conceptual production through the process of socialization of people in the area of Korum Subdistrict Administrative Organization. That is passed from generation to generation to inherit the concept and reproduce good citizenship Strong citizens like the crowd

Keyword: Strong Citizen, Citizenship, Local Citizenship, Pôr Phichai, Phraya Phichai

บทนำ

ประเทศไทย บัญญัติคำว่า “พลเมือง” ในความหมายของ Citizen ที่พูดถึงสิทธิพลเมือง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อพุทธศักราช 2475 โดยได้นำเอาแนวคิดของชาติตะวันตกในเรื่อง สิทธิ เสรีภาพ ของประชาชนเข้ามาใช้ (Charoenmuang, 2005, p. 28) และเริ่มบัญญัติหน้าที่ของพลเมืองไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศไทย อันส่งผลต่อความเป็นพลเมืองทางด้านกฎหมาย ในการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในประเทศและผลประโยชน์ที่พลเมืองพึงจะได้รับจากรัฐด้วย

หัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยความตระหนักรู้ ความเข้าใจ อย่างแท้จริง ตลอดระยะเวลา 80 ปีของการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยมีความพยายามที่จะสร้างความมั่นคงให้แก่ความเป็นประชาธิปไตยหลายวิธีการ หนึ่งในวิธีการนั้นคือการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นขึ้นมา ชุมชนท้องถิ่นต้องมีการปกครองท้องถิ่นที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารของตนเองและมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา กำหนดนโยบาย นำนโยบายไปปฏิบัติและประเมินผลนโยบายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

“ความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง” ต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังที่ Charoenmuang (2008, p. 37) ได้กล่าวไว้ว่า

1. พลเมือง เป็นคำคู่กับคำว่า ชุมชนการเมือง หรือ Polis ซึ่งปัจจุบันคือรัฐ สมาชิกเป็นสมาชิกชุมชนทางการเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ไม่มีพลเมืองก็ไม่มีชุมชนการเมืองหรือไม่มีรัฐ

2. การมีส่วนร่วม ในกิจการสาธารณะ ผู้ที่มีความเป็นพลเมืองไม่ได้เป็นเฉพาะสมาชิกของชุมชนการเมือง แต่ต้องเป็นผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะของชุมชนการเมืองนั้นด้วย ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับรัฐ

3. ในทัศนะของเพลโต พลเมืองต้องมีคุณธรรมของความเป็นพลเมือง ซึ่งพลเมืองที่เอาการเอางานไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ แต่ต้องด้วยการปลูกฝังหรือการให้การศึกษาตั้งแต่วัยเด็ก

4. การเป็นพลเมือง เป็นผู้ที่ต้องรู้จักปกครอง (Ruler) และผู้ถูกปกครอง (Ruled) ไม่มีผู้ใดยึดครองตำแหน่งไปตลอดชีวิต เนื่องจากทุกคนต้องมีส่วนร่วมและตัดสินใจกันในการปกครอง

ดังนั้น พลเมืองที่เข้มแข็ง ที่มีความตระหนักรู้ เข้าใจ รักและผูกพันกับชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลคอธุม เป็นพื้นที่กรณีศึกษาในงานวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองของประชาชนระดับท้องถิ่น กรณีศึกษา : ประชาชนในพื้นที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอธุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” ในฐานะที่เป็นพื้นที่ที่เป็นต้นแบบของการสร้างความเข้มแข็งแก่พลเมืองโดยใช้ต้นทุนที่สำคัญของชุมชนคือ เรื่องราวและบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชุมชนจนประสบความสำเร็จ บทความนี้จึงนำเสนอผลการวิจัยโดยเน้นเฉพาะมุมมองเชิงประวัติศาสตร์เพื่อมุ่งหวังในการนำเสนอตัวแบบการสร้างพลเมืองเข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยใช้ต้นทุนทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับเป็นพลเมืองเข้มแข็งของประชาชนในพื้นที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอธุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
2. การนำประวัติศาสตร์บุคคลสำคัญในท้องถิ่นของพื้นที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอธุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพผสมเชิงปริมาณและการวิเคราะห์เอกสาร ดังนี้
การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบสนทนากลุ่ม (Focus group) ซึ่งวิธีการในการได้มาซึ่งกลุ่มนี้จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจำแนก (Stratified Random) โดยการจำแนกผู้ที่จะให้ข้อมูลเป็นกลุ่มต่าง ๆ โดยเน้นผู้นำชุมชน (ทั้งผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ) ซึ่งกระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วนของขนาดประชากรและจำนวนแหล่งเรียนรู้

2. ศึกษาจากแหล่งเอกสารประวัติศาสตร์ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประวัติความเป็นวีรบุรุษของพระยาพิชัย และคำบอกเล่าของผู้นำชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้สูงอายุ

การวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล วิธีการในการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายระดับ (Multi-stage Random) โดยการกำหนดไว้ 425 คน จากนั้นจึงเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ กระจายเป็นส่วนตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน คริวเรือนและประชาชนผู้ให้ข้อมูล

โดยนำข้อมูลทั้ง 3 ส่วนมาประมวลผลและวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ภายใต้ แนวคิดทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การกล่อมเกลாதงสังคม

การขัดเกลาทงสังคม (Socialization) หมายถึง กระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทศนคติอุดมการณ์ บุคลิกภาพ ของสมาชิกสังคมจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งเป็นไปทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านตัวแทนของสังคม (agent) เช่น ครอบครัว สถานศึกษา สื่อสารมวลชน กลุ่มเพื่อน สถานที่ทำงาน และองค์กรทางสังคมต่าง ๆ เพื่อจะได้ทำหน้าที่ทั้งในส่วนตัวและต่อสังคมได้ สมาชิกของสังคมจะได้รับการขัดเกลที่ตั้งแต่เริ่มออกจากครรภ์มารดา (Phuyothin et al., 2011, p. 12)

การขัดเกลาทงสังคมเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น ภายใต้สถานการณ์ที่เรามีความต้องการให้เกิดขึ้น เช่น การที่พ่อแม่สอนให้ลูกล้างจาน สอนลูกให้ไหว้ทักทายผู้ใหญ่ กรณีเช่นนี้เราเรียกว่า การขัดเกลาทงตรง แต่ในอีกกรณีก็เป็นกระบวนการที่ไม่ได้ต้องการให้เกิดขึ้น เช่น การอยู่ในกลุ่มทงสังคมแล้วเราได้เรียนรู้ทัศนคติ ความคิดรสนิยมต่าง ๆ จากกลุ่มนั้น แล้วเราก็ได้เรียนรู้ว่าควรจะแสดงออกอย่างไรเมื่อต้องพบเจอกับกลุ่มทงสังคมเหล่านี้ เราเรียกสิ่งนี้ว่า กระบวนการขัดเกลาทงอ้อม (Phuyothin et al., 2011, p. 15)

เป้าหมายของการขัดเกลาทงสังคม (Phuyothin et al., 2011, p. 26)

1. เพื่อให้ได้รับการอบรมให้เรียนรู้ทักษะ ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อเอาตัวรอดและสามารถมีชีวิตปกติที่เป็นสุขได้
2. เพื่อให้บุคคลรับเอาความเชื่อพื้นฐาน ค่านิยม ของสังคม และกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้อย่างกลมกลืน
3. เพื่อให้บุคคลพัฒนา “ตัวตน” (self) ให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล

ตัวแทนการขัดเกลาทางสังคม (Agent of Socialization) (Phuyothin et al., 2011, p. 27)

ตัวแทนการขัดเกลาทางสังคม (Agent) หมายถึง กลุ่มที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาสมาชิก สร้างสมาชิกให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ ทัศนคติอุดมการณ์ ฯลฯ ในแบบที่สังคมต้องการ ตัวแทนทางสังคมที่สำคัญได้แก่

1. ครอบครัว (Family)

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มเครือญาติที่ผูกพันกันทางสายเลือด การแต่งงาน และการรับมาเลี้ยงดูครอบครัวจะทำหน้าที่ที่สำคัญที่สุด คือ สร้างบุคลิกภาพขั้นพื้นฐานให้แก่สมาชิกสังคมจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง พ่อแม่จะสอนลูก ๆ เกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยม ข้อมูลบางส่วนที่เกี่ยวกับสังคม ผ่านภาษาพูดและกิริยา ท่าที บุคคลมักจะเรียนรู้ค่านิยม ความคาดหวังในบทบาทต่าง ๆ จากครอบครัวของเขา ก่อนในเบื้องต้น (Bruce & Terri 1990, pp. 38–39)

เพราะฉะนั้นครอบครัวซึ่งเป็นกลุ่มสังคมกลุ่มแรกที่มนุษย์ต้องเข้าเป็นสมาชิก เป็นกลุ่มที่ได้ทำหน้าที่ขัดเกลาวางพื้นฐานทางด้านจิตใจ สร้างแนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล และมีส่วนเป็นอย่างมากในการกำหนดว่าเด็กคนนั้นจะประสบความสำเร็จในชีวิตหรือไม่ด้วย

2. กลุ่มเพื่อน (peer group)

ตัวแทนทางสังคมที่ไม่เป็นทางการแต่มีอิทธิพลอย่างสูงคือกลุ่มเพื่อน โดยเฉพาะในสังคมสมัยใหม่ ที่มีสถานศึกษาเป็นที่รวมเด็กและวัยรุ่นให้อยู่รวมกันเป็นเวลานาน ๆ จนเกิดวัฒนธรรมเฉพาะของกลุ่มวัยรุ่นขึ้นกลุ่มเพื่อน หมายถึง กลุ่มสมาชิกที่มีอายุอยู่ในช่วงเดียวกัน มีการศึกษาอยู่ในระดับเดียวกัน มีทัศนคติ ความคิด ใกล้เคียงกัน สมาชิกที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันมีแนวโน้มจะให้และรับการขัดเกลาซึ่งกันและกัน มีแนวความคิด ทัศนคติความเชื่อ ที่ใกล้เคียงกันในหมู่สมาชิกกลุ่มเพื่อนมักจะมีวัฒนธรรมเฉพาะของกลุ่มเองกลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อบุคคลมากโดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น เพราะวัยรุ่น มักจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันเป็นกลุ่ม พวกเขา มักจะสร้างวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มขึ้นมา เช่น “โครงการเพชรคอรัม” ได้มีการรวมกลุ่มของเยาวชนในตำบลคอรัม ให้ร่วมกันทำกิจกรรมของพลเมือง ได้แก่ 1. สนใจและให้ความสนใจกับปัญหาของชุมชนท้องถิ่น 2. มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการปัญหา 3. ใช้ความคิดเห็นร่วมกันในการจัดการปัญหา ยกตัวอย่างเช่น ร่วมกันออกแบบกิจกรรม “โครงการเลาะริม่านบ้านกองโค @คอรัม” “โครงการสร้างและซ่อมแซมบ้านให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน” “ร่วมกันออกแบบวิธีการกำจัดขยะภายในชุมชน รูปแบบใหม่ ๆ

ที่ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพ” เป็นต้น

3. โรงเรียน (school)

ในสังคมปัจจุบัน โรงเรียนได้เข้ามาทำหน้าที่ช่วยเหลือครอบครัวในการขัดเกลาสมาชิกรุ่นใหม่ โรงเรียนจะรับผิดชอบในส่วนของการถ่ายทอดความรู้ที่สะสมอยู่ของสังคมให้แก่สมาชิก และยังสอนแนวทางที่สังคมต้องการให้แก่คนรุ่นใหม่ต่อไปโรงเรียนเป็นแหล่งที่จะสร้างทักษะ องค์ความรู้แก่สมาชิกของสังคม และเป็นตัวที่กำหนดอาชีพความสำเร็จในหน้าที่การงาน แก่สมาชิก นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลแก่สมาชิกในด้านการสร้างอุดมการณ์ความมุ่งมั่นตลอดจนถ่ายทอดวัฒนธรรมหลักของสังคมและชุมชนให้แก่เด็กในสังคมที่มีกลุ่มวัฒนธรรมหลากหลาย เด็ก ๆ ที่เกิดมาในครอบครัวที่มีวัฒนธรรมต่าง ๆ กัน ย่อมเรียนรู้วัฒนธรรมย่อยจากครอบครัวของเขา ก่อนเป็นอันดับแรก เมื่อเขาเข้าสู่ระบบโรงเรียน โรงเรียนจะสอนมาตรฐานวัฒนธรรมหลักของสังคมระดับชุมชนและระดับประเทศให้กับ (Phuyothin et al., 2011, p. 28) เช่น การบรรจุประวัติศาสตร์ชุมชนและบุคคลสำคัญในอดีตของชุมชน เข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอน อาทิ วิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

4. กลุ่มผู้อาวุโสในชุมชน

เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ยอมรับโดยทั่วกันว่า ในสังคมวัฒนธรรมไทยที่มีความเข้มแข็งในลักษณะการยอมรับนับถือผู้อาวุโส (Seniority) จะมีส่วนในการกล่อมเกลாத่างสังคมต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก เช่น การเล่าเรื่องจากรุ่นสู่รุ่น ของกลุ่มผู้สูงอายุ ผ่านตำนาน นิทาน และเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งเรื่องเล่าเหล่านี้จะเป็นการปลูกฝังแนวคิดความเป็นพลเมืองเข้มแข็งทางอ้อมแบบค่อยเป็นค่อยไป อันมีแบบอย่างจากวีรบุรุษทางประวัติศาสตร์ที่เป็นบรรพบุรุษของชุมชน

แนวคิดการกล่อมเกลาท่างสังคมดังกล่าวข้างต้นได้เป็นตัวเชื่อมโยงและอธิบายถึงความเป็นวีรบุรุษทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น (Cultural Hero) คือพระยาพิชัย หรือ พ่อพิชัย ต่อประชาชนและเยาวชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรัม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ในปัจจุบัน

แนวคิด วีรบุรุษทางวัฒนธรรม (Cultural Hero)

ศรีศักร วัลลิโภดม ได้กล่าวถึง ความเป็น วีรบุรุษทางวัฒนธรรม (Culture Hero) คือ เป็นผู้นำในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ทั้งที่มีตัวตนจริงและไม่มีตัวตนจริง จะอยู่ในตัวของประวัติศาสตร์หรือตำนานก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าจะถูกหยิบยกขึ้นมาเนื่องในโอกาสไหน และเวลาใด (Raksapromaraj, 2016) ในกรณีของชุมชนคอรัม ได้นำเอา พระยาพิชัย หรือพ่อพิชัย เป็นตัวแบบของการเป็นวีรบุรุษทางวัฒนธรรม โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ

ได้แก่ ซื่อสัตย์ สุจริต, รักและผูกพันกับชุมชน, ละอาย เกรงกลัวต่อความชั่ว, กล้า และมีความเชื่อมั่นในตนเอง และศรัทธา แน่วแน่ในความเป็นคนดี

ลักษณะสำคัญของวีรบุรุษทางวัฒนธรรม คือ จะต้องเป็นผู้ที่ลักษณะพิเศษเหนือธรรมชาติและไม่ใช่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ต้องเป็นคนที่มีความสามารถรวมกลุ่มคนที่ทั้งที่เหมือนและแตกต่างกัน เข้าไว้ด้วยกัน ทำให้คนอยู่ในศีลธรรมจรรยา และต้องบูรณาการสังคมได้ จะเห็นได้ว่าลักษณะในข้อนี้คนธรรมดาสามัญไม่สามารถจะกระทำได้ แต่จะต้องทำให้คนธรรมดาอันกลายเป็นเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผู้คุ้มครองของสังคมไป (Deification)

ยกตัวอย่าง เช่น ศาลเจ้าพ่อขุนताल ซึ่งเป็นผีศักดิ์สิทธิ์ของดอนขุนताल ตั้งอยู่ที่พื้นที่สันปันน้ำแม่तालที่อยู่ระหว่างจังหวัดลำปางและจังหวัดลำพูน ซึ่งครั้งหนึ่งมีการตีความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรระหว่างเขตปกครอง โดยคนแถบนั้นเชื่อถือเจ้าพ่อขุนतालร่วมกัน จึงทำให้ปัญหาถูกคลี่คลายลงไปได้ เพราะถือเสียว่าแม้ต่างเขตการปกครองแต่ก็เป็นคนถือผีเจ้าพ่อขุนतालร่วมกัน

เช่นเดียวกันกับเจ้าพ่อศรีนครเตา ซึ่งเป็นคนส่วยที่มาจากตระกูลเลี้ยงช้างป่าให้กับรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ท่านเป็นบุคคลจริง เมื่อยังมีชีวิตได้สร้างบ้านเมืองแถบราศีไศลและรัตนบุรีทางทุ่งกุลาร้องไห้ เมื่อสิ้นชีวิตไป ชาวบ้านถือว่าเจ้าพ่อศรีนครเตา คือ ผีใหญ่ ที่คนลาว เขมร ส่วยหรือไทยกูย ไทย ให้การเคารพนับถือและเกรงกลัว ปัจจุบันในท้องถิ่นจะมีคนทรงเจ้าศรีนครเตาอยู่ เป็นการสร้างบรรทัดฐานทางศีลธรรมจากคำทำนายในพิธีกรรมและควบคุมให้ชาวบ้านหรือคนในพื้นที่อยู่ในศีลธรรม ซึ่งมีความเชื่อหนึ่งที่ว่าถ้าเกิดใครทำผิดเจ้าศรีนครเตาก็จะเอาไปเลี้ยงช้าง ซึ่งหมายถึงทำให้ตายตกไปนั่นเอง (Raksapromaraj, 2016)

ในกรณีของพระยาพิชัยหรือพ่อพิชัย หลังจากที่ท่านได้ถึงแก่กรรมแล้วแต่ประชาชนในท้องถิ่นยังระลึกและให้ความเคารพนับถือ บูชา ต่อเนื่องมาถึงทุกวันนี้ จึงได้มีการสร้างอนุสาวรีย์และศาลต่าง ๆ ของพระยาพิชัยเพื่อเป็นที่เคารพกราบไหว้บูชา และระลึกถึงคุณงามความดี รวมไปถึงการเป็นศูนย์รวมจิตใจ แรงบันดาลใจของการเป็นต้นแบบของการเป็นคนดี เป็นพลเมืองดีของชุมชน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สุกัญญา (Chaiklam, 2018, p. 41) ได้ศึกษาเรื่อง “สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช : แง่คิดจาก “วีรบุรุษในวัฒนธรรมประเพณี” พบว่า การศึกษาพระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตามแง่คิดจากวีรบุรุษในวัฒนธรรมประเพณี พระราชประวัติของพระองค์มีเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกับวีรบุรุษของกรีก

ที่เป็นที่รู้จักกันมาตามประเพณีโบราณ จำนวน 17 เหตุการณ์ อาทิ มีมารดาเป็นเจ้าหญิงพรหมจารีย์ บิดาเป็นกษัตริย์ สภาวะแห่งการมาสู่ปฏิสนธิแปลกกว่าธรรมดา ถูกกล่าวขวัญว่าเป็นลูกของเทพยดา หรือเมื่อเกิดมักถูกบิดาหรือบุคคลอื่นพยายามปองร้ายชีวิต เป็นต้น ทั้งหมดนี้ล้วนแสดงให้เห็นว่า แม้พระราชประวัติของพระองค์ จะไม่สามารถสรุปได้ชัดเจน และยังคงเป็นปริศนามาจนกระทั่งทุกวันนี้ แต่ประชาชนชาวสยามก็ยังคงต้องการรับรู้เรื่องราวของพระองค์ ซึ่งเปรียบเสมือนวีรบุรุษของชาติ ที่มีได้แสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้มีกำลังแข็งแรงหรือกล้าหาญเพียงอย่างเดียว แต่พระองค์ทรงแสดงให้เห็นถึงความเสียสละ ที่ทรงเสียสละได้แม้กระทั่งชีวิตของพระองค์เอง อันถือเป็นคุณสมบัติที่บ่งบอกถึงความเป็นวีรบุรุษที่แท้จริง

สอดคล้องกับที่ ศรีศักร วัลลิโกดม (อ้างถึงใน Raksapromaraj, 2016) กล่าวถึง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ที่ประชาชนเรียกว่า “พ่อ” จะเป็นตำนาน เวลาคนมีความทุกข์จะคิดถึงท่าน จะนึกถึงคำสอนของท่าน สุดท้ายภาพของในหลวงจะกลายเป็น “Culture Hero” หรือผู้นำทางวัฒนธรรม และความหมายของผู้นำทางวัฒนธรรมนั้นคือ ผู้ที่ประกอบคุณงามความดีไว้จนเป็นที่ยอมรับของผู้คนทั้งหลาย เมื่อสิ้นชีวิตไปแล้วจะถูกยกย่องให้เป็นเทพ ปรากรกฎการณ์แบบนี้ปรากฏอยู่ในสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเช่นกัน..” (Raksapromaraj, 2016)

ในนิตยสาร The Standard ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ รัชกาลที่ 9 ทรงเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่และอยู่ในใจของประชาชนตลอดกาล ว่า รัชกาลที่ 9 ทรงเป็นผู้นำที่เป็นผู้ให้ งานของพระองค์ไม่ใช่องค์กรธุรกิจ แต่เป็นการช่วยเหลือประชาชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น งานของพระองค์จึงยิ่งใหญ่กว่าผู้นำใด ๆ ทั้งปวง พระองค์ทรงทราบดีว่าประชาชนขาดอะไร และยังทรงมองเห็นโอกาสที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นแบบที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์หมด สุดท้ายโครงการหรืองานของพระองค์ก็ประสบความสำเร็จ (Hanutsaha, 2017)

จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับ วีรบุรุษทางวัฒนธรรม (cultural Hero) ในประเทศไทย มีความต่อเนื่องในแง่ของกระบวนการรับรู้ ยอมรับ เชื่อถือ ศรัทธา ต่อประชาชนในยุคปัจจุบันมาโดยตลอด ผ่านกระบวนการกล่อมเกลารวมทั้งทางสังคม โดยกลุ่มต่าง ๆ อาทิ กลุ่มครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และผู้อาวุโส และงานศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ เป็นต้น

ประวัติความเป็นมาของ ชุมชนคอรัม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ประวัติอำเภอพิชัย

เมืองพิชัยพบหลักฐานในพงศาวดารเหนือและพงศาวดารหลายตอน สำหรับในพงศาวดารเหนือปรากฏอยู่ในเรื่องพระยาแกรกตอนหนึ่งว่า “เจ้าโวยยกษาเป็นผู้ได้สร้างเมืองพิชัย” แต่ทว่าเรื่องพระยาพิชัยในพงศาวดารเหนือเป็นตำนานเล่าต่อกันมาเท่านั้น ซึ่งตรงกับสมัยสุโขทัยหรือก่อนสุโขทัยก็ได้ ซึ่งในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ในตอนที่กล่าวถึงพระเจ้าอู่ทองสร้างกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 1893 ปรากฏว่ามีเมืองขึ้นด้วยกันถึง 16 เมือง ในจำนวน 16 เมืองนั้นมี “เมืองพิชัย” รวมอยู่ด้วย แสดงว่าเมืองพิชัยเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งของอาณาจักรอยุธยาในขณะนั้นแล้ว ในปี พ.ศ. 2033 เมืองพิชัยได้มีการก่อกำแพงเมืองขึ้นซึ่งตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ในปี พ.ศ. 2127 ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชา ซึ่งเป็นปีที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชประกาศอิสรภาพ พระองค์ทรงขับไล่กองทัพพม่าทางหัวเมืองเหนือปรากฏว่าพระยาสุวรรณคโลกและพระยาพิชัยแข็งเมือง ไม่ยอมมณฑลกำลังไปช่วยพระองค์จึงยกกองทัพเข้าตีเมืองสุวรรณคโลกและเมืองพิชัย จับพระยาสุวรรณคโลกและพระยาพิชัย มีรับสั่งให้ประหารชีวิตทั้งสองคนและกวาดต้อนพลเมืองลงมายังเมืองพิษณุโลกจนสิ้น

ต่อมาในสมัยธนบุรี พระเจ้ากรุงธนบุรีจะเสด็จไปตีเมืองเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2314 พระองค์ได้ไปตั้งประชุมทัพหลวงที่เมืองพิชัย ต่อมา พ.ศ. 2315 ไปสุพาลา แม่ทัพพม่าไปตีได้เมืองหลวงพระบาง ให้ซิกซิงโบนายทัพพม่ายกมาตีเมืองลับแลแล้วเลยมาตีเมืองพิชัย พม่าตั้งค่ายอยู่ที่วัดเอกราช ขณะนั้นเมืองพิชัยมีผู้คนน้อย พระยาพิชัยได้ตั้งมั่นรักษาเมืองแล้วขอกองทัพเมืองพิษณุโลกขึ้นไปช่วย กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท (เมื่อยังเป็นเจ้าพระยาสุรสีห์) เสด็จยกกองทัพเมืองพิษณุโลกขึ้นไปช่วยได้รับกับพม่าเป็นสามารรถ พระยาพิชัยถือดาบสองมือคุมพลทหารออกไปฟันพม่าจนดาบหักจึงได้สมญาว่า “พระยาพิชัยดาบหัก” แต่นั้นมา ทำให้กองทัพพม่าแตกพ่ายหนีไป

จนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เมืองพิชัยได้เป็นเมืองสำคัญขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 เพราะเมื่อเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์เป็นขบถ กองทัพจากกรุงเทพฯ ยกขึ้นไปปราบปราม และโปรดให้เลิกอาณาเขตศรีสัตนาคนหุตไม่ให้มีตั้งแต่ก่อน เมืองพิชัยได้หัวเมืองขึ้นหลายเมือง ขยายเขตแดนออกไปถึงแม่น้ำโขง ต้องตรวจตรารักษาการทางเมืองแพร่ เมืองน่าน ตลอดจนถึงเมืองหลวงพระบาง

ต่อมาเมืองพิชัยเสื่อมลง เนื่องจากราษฎรอพยพไปอยู่ตำบลท่าอิฐ (ซึ่งเป็นที่ตั้งตัวจังหวัดอุตรดิตถ์ในปัจจุบันนี้) จนกระทั่งถึงสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งตำบลท่าอิฐเป็นเมืองขึ้นเรียกว่า เมืองอุตรดิตถ์ และโปรดให้เป็นเมืองขึ้นของอำเภอพิชัย ซึ่งในตอนนั้นเมืองพิชัยแบ่งการปกครองออกเป็น 5 เมือง คือ เมืองอุตรดิตถ์ เมืองตรอน เมืองลับแล และเมืองน้ำปาด

ใน พ.ศ. 2442 รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายศาลากลางเมืองพิชัยไปตั้งที่เมืองอุตรดิตถ์โดยยังไม่ได้เปลี่ยนไปใช้ชื่อเมืองอุตรดิตถ์ แต่ใช้ชื่อ “เมืองพิชัย” ภายหลังจึงเปลี่ยนชื่อมาเป็น “เมืองอุตรดิตถ์” เมื่อปี พ.ศ. 2458 ในสมัยรัชกาลที่ 6 ส่วนพื้นที่อันเป็นที่ตั้งเมืองพิชัยเก่า โปรดเกล้าฯ ให้เรียกว่า อำเภอพิชัย เรื่อยมาจนปัจจุบันนี้ (Phichai District Community Development Office Uttaradit Province, n.d.)

ผลการศึกษา

ความเป็นพลเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่น กรณีศึกษา ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

ความเป็นพลเมืองถือเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้สังคมและประเทศชาติมีความเข้มแข็ง แต่ปัจจัยสำคัญที่จะต้องเกิดขึ้นเป็นอันดับแรก คือการสร้างประชากรให้มีคุณภาพอันนำไปสู่การเป็น “พลเมืองที่เข้มแข็ง” โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจความหมายของคำว่า “ประชาชน” (People) “ราษฎร” (Subject) และ “พลเมือง” (Citizen)

ปัจจุบันในประเทศไทยโดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (The Secretariat of the House of Representatives, 2012, pp. 9-12) ได้ให้คำนิยาม คำว่า “พลเมือง” (Citizen) “ประชาชน”(People) และ “ราษฎร” (Subject) ไว้ว่า

พลเมือง หมายถึง หมู่คนที่ เป็นของประเทศใดประเทศหนึ่ง เช่น ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีพลเมือง 70 ล้านคน คำว่าพลเมือง แปลว่า กำลังของเมือง หมายถึงคนทั้งหมดซึ่งเป็นกำลังของประเทศ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การทหาร และอำนาจต่อรองกับประเทศอื่น โดยความหมายของ คำว่า พลเมือง จึงหมายถึงคนที่สนับสนุนเป็นกำลังอำนาจของผู้ปกครอง เป็นคนที่อยู่ในการควบคุมดูแลของผู้ปกครอง เช่น รัฐบาลมีหน้าที่บริหารประเทศเพื่อให้พลเมืองมีความอยู่ดีกินดี

ประชาชน หมายถึง คนทั่วไป คนของประเทศ เช่นเราเป็นประชาชนคนธรรมดา ไม่มีอภิสิทธิ์ใด ๆ ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ต้องรู้กฎหมายใครจะปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่ได้

ราษฎร แปลว่า คนของรัฐ ความหมายเดิมหมายถึง สามัญชน คือคนที่ไม่ใช่ขุนนาง โดยในสังคมไทยโบราณนั้นหมายถึงคนธรรมดาทั่วไป

ในขณะที่ อเนก (Laothammatt, 2002, p. 9) กล่าวว่า คำว่า พลเมือง (Citizen) คือ ผู้ที่รู้จัก อยากร่วมมีส่วนร่วม เข้าไปช่วยทำและสามารถทำการต่าง ๆ แทนรัฐได้ (ซึ่งจะแตกต่างจากคำว่า “ประชาชน” และ “ราษฎร”)

จะเห็นได้ว่าความหมายของ คำว่า “พลเมือง” มีความหมายที่สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งด้วยความเข้าใจความตระหนักของประชาชน

จากโครงการ “พลังพลเมือง พลังชุมชนท้องถิ่น ร่วมสร้างประเทศไทยให้น่าอยู่” ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ สสส. ที่ต้องการปลูกจิตสำนึกให้ประชากรในพื้นที่มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจความหมายของคำว่า “ประชาชน” (People) “ราษฎร” (Subject) และ “พลเมือง” (Citizen) เพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น แล้วจึงนำไปสู่การสังเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นพลเมือง 8 ประการ (Chaibangyang, 2013, pp. 11-12) ได้แก่

ประการที่ 1 สนใจและให้ความสนใจกับปัญหาของชุมชนท้องถิ่น หมายถึง การมีจิตสาธารณะ มีความเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นและส่วนรวม

ประการที่ 2 มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการปัญหา หมายถึง ความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ยอมรับและปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของสังคม เพื่อจะได้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข รวมทั้งปฏิบัติตามหลักศีลธรรม ยึดมั่นในวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงาม

ประการที่ 3 ใช้ความคิดเห็นร่วมกันในการจัดการปัญหา หมายถึง เคารพในสิทธิและการตัดสินใจของผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งมีเหตุผลและมีการประนีประนอมกันในทางความคิด รู้จักใช้ปัญญาและเหตุผลในการแก้ปัญหา ยึดถือหลักความเสมอภาคและเท่าเทียมกันของสมาชิก

ประการที่ 4 ซื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง การกระทำที่ถูกต้อง ตรงไปตรงมา ไม่ยึดเอาสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทั้งยังหมายถึงการกระทำดีและถูกต้องตามหน้าที่ต่อผู้อื่น การยอมรับการกระทำของตนเองหรือการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง

ประการที่ 5 สามัคคี หมายถึง ใช้เสียงข้างมากโดยไม่ละเมิดสิทธิเสียงข้างน้อย รู้จักแก้ปัญหาโดยสันติวิธี รู้จักการใช้เหตุผล เพื่อให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สมาชิกในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจต่อกัน

ประการที่ 6 ละเอียด เกรงกลัวต่อความชั่ว หมายถึง การยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนาที่ตนเองนับถือ เพราะทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี ละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว

ประการที่ 7 กล้าและเชื่อมั่น หมายถึง ความกล้าหาญทางจริยธรรมและเชื่อมั่นในการทำสิ่งที่ถูกต้อง รวมทั้งกล้าปฏิเสธสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นการกระทำที่แสดงออกในทางที่ถูกต้องโดยไม่เกรงกลัวอิทธิพลใด ๆ ความกล้านี้ไม่ใช่การอวดดี แต่เป็นการแสดงออกอย่างมีเหตุผล

ประการที่ 8 ส่งเสริมคนดี เป็นข้อที่สำคัญที่สุด ดังคำกล่าวของสมเด็จพระมหาปรมมิตยาภิบาลมณฑลอยุธยาในรัชกาลที่ 9 ว่า “ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติ สุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากอยู่ที่การส่งเสริมให้คนดีได้ครองบ้านเมือง ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้”

โดยการสร้างความเป็นพลเมืองนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มจากชุมชนท้องถิ่น เพราะชุมชนท้องถิ่นมีปัจจัยหลายประการที่สามารถยกระดับประชาชน ราษฎร์ ไปสู่ความเป็นพลเมืองได้ภายใต้ภารกิจ หน้าที่และพื้นฐานของการทำงานร่วมกันในท้องถิ่น เช่นการมีคุณค่าทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบประเพณีร่วมกัน

ข้อค้นพบจากการเก็บข้อมูลในส่วนของแบบสอบถามพบว่าประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอหุ้มมีคุณลักษณะความเป็นพลเมือง 8 ประการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยถึง 74.28 โดยสามารถทำการเรียงลำดับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง 8 ประการของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอหุ้มจากคะแนนข้อที่มีลำดับมากที่สุดไปข้อที่มีคะแนนน้อยสุด ได้ดังนี้

1. มีความซื่อสัตย์สุจริต (84.70)
2. การใช้ความคิดร่วมกันในการแก้ไขปัญหา (81.33)
3. การมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการปัญหา (77.67)
4. การมีความละเอียดและเกรงกลัวต่อความชั่ว (74.21)
5. การมีความกล้าและเชื่อมั่น (73.86)
6. การมีความสามัคคี (70.63)
7. การส่งเสริมคนดี (70.33)
8. การให้ความสำคัญกับปัญหาชุมชนท้องถิ่น (61.41)

ผลการศึกษาระท้อนให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม มีความโดดเด่นด้านความเชื่อสัจธรรมมากที่สุด (84.70) และการใช้ความคิดร่วมกัน ในการแก้ไขปัญหา (81.33) ในลำดับรองลงมา แต่ในด้าน การให้ความสำคัญกับปัญหา ชุมชนท้องถิ่น (61.41) ซึ่งในส่วนนี้สาเหตุเนื่องมาจากลักษณะกลุ่มประชากรที่เข้ามา ทำการขับเคลื่อนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม นั้น มีกลุ่มผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากและมีประชากรที่มีความหลากหลายของช่วงอายุทำให้เกิดปัญหาช่องว่างระหว่างวัยในการมองปัญหาแบบบูรณาการร่วมกันจึงทำให้ส่งผลกระทบต่อ การจัดลำดับและการให้ความสำคัญของปัญหาภายในชุมชนท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ดีจาก เกณฑ์เฉลี่ยพบว่าลักษณะของความเป็นพลเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลคอรุมยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี และสามารถพัฒนาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ได้อย่างต่อเนื่อง

พอพิซัยกับการสร้างและส่งเสริมสำนึกของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสู่ การสร้างค่านิยมการเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

จากผลการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่า ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของประชาชนในชุมชนคอรุม เป็นผลมาจาก กระบวนการกล่อมเกล่าในชุมชนเพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมกันภายใต้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยยึดเอาคุณลักษณะของบุคคลสำคัญเป็นต้นแบบในการสร้างความเป็นพลเมือง “พระยาพิชัย” หรือ “พระยาพิชัยดาบหัก” หรือที่ประชาชนในตำบลคอรุมเรียกกัน อย่างคุ้นเคยว่า “พอพิซัย” คือบุคคลในประวัติศาสตร์เหนือกาลเวลา ที่ประชาชน ในตำบลคอรุมให้ความเคารพนับถือและยึดถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต โดยมี เรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า

...ปีศักราช 1134 ปีมะโรง พม่ายกทัพมาตีเมืองพิชัย เข้ามาตั้งค่าย ณ วัดเอกราช พระยาพิชัยยกทัพมาจนแตกยับถอยกลับไปเชียงใหม่ หลังจากนั้นไปสุพลายยกทัพมาตีเมืองพิชัยอีก ณ บริเวณวัดเอกราช ในขณะที่พระยาพิชัยถือดาบ 2 เล่ม วิ่งไล่ฟันพม่าอย่างบ้าคลั่ง จนเพลอเหยียบดินโคลนลื่นเซจะล้ม จึงนำดาบขวามือยันดินจนดาบ หัก พม่าเห็นจึงเข้ามาจะทำร้าย แต่หมื่นหาญณรงค์ได้เข้ามาขวางเอาไว้ จนถูกปืนใหญ่ยิงใส่ พระยาพิชัยเห็นจึงบังเกิดโทสะโมโหสุดขีด วิ่งตะลุมบอนฟันกับพม่าอย่างไม่กลัวตาย จนทัพพม่าแตกกระเจิง นับแต่บัดนั้นมาชาวบ้านจึงเรียกว่า “ พระยาพิชัยดาบหัก”

(บันทึกข้อความจากวัดขวางชัยภูมิ ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์)

พระยาพิชัยดาบหักเดิมชื่อ “จ้อย” เกิดที่บ้านห้วยคา หลังเมืองพิชัยไปทาง ตะวันออกประมาณ 100 เส้นเศษ บิดามารดาตั้งบ้านเรือนไถนาหาเลี้ยงชีพมีบุตรด้วยกัน 4 คน แต่เป็นไข้ทรพิษตายความเดียวกัน 3 คน เหลือจ้อยคนเดียว เมื่อจ้อยอายุได้ 8 ขวบ บิดาให้เลี้ยงควายและชอบชมมวยมาก บิดาจึงนำไปฝากท่านพระครู วัดมหาธาตุเมืองพิชัย เพื่อเรียนหนังสือจนอายุย่างเข้า 14 ขวบ ก็อ่านออกเขียนได้

ในขณะที่อยู่ที่วัดมหาธาตุนั้น จ้อยชอบดูการชกมวยมากและเมื่อมีเรื่องชกต่อยกับเด็กวัดด้วยกัน จึงหนีไปบ้านท่าเสาเพื่อไปหัดมวยที่นั่น จึงเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “ทองดี” เมื่อหัดมวยจนฝีมือเป็นเลิศกว่าทุกคนแล้ว ครูเที่ยงจึงตั้งชื่อให้ใหม่ว่า “ทองดีฟันขาว” ต่อมาศิษย์ครูเที่ยงอีก 4 คนเกิดอิจฉาจนเกิดเรื่องชกต่อยกัน นายทองดีเห็นว่าอยู่ไปก็ไม่มีความสุขจึงขอลาครูเที่ยง เดินทางติดตามพระภิกษุรูปหนึ่งซึ่งจะไปนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ โดยไปพักอยู่ที่วัดบางเตาหม้อ (วัดท่าถนนปัจจุบัน) ได้ไม่นานนักก็ลาพระภิกษุไปหาครูที่ท่าเสาชื่อครูเมฆ เพื่อขอเป็นศิษย์ฝึกมวยจนสำเร็จการมวย ต่อมานายทองดีได้ไปอยู่กับครูฟันดาบที่เมืองสวรรคโลก เรียนฟันดาบจนจบหลักสูตร นายทองดีจึงได้ลาครูฟันดาบเดินทางไปยังสุโขทัย ขอสมัครเป็นศิษย์กับครูจินแต่จิวคนหนึ่งเพื่อฝึกมวยจีนและฝึกอยู่จนสำเร็จ ต่อมา มีชาวจีนคนหนึ่งมาจากเมืองตาก เห็นฝีมือของนายทองดีจึงชวนไปเมืองตากโดยเล่าว่า พระยาตากเจ้าเมืองมีความสนใจและชอบคนมีฝีมือ

วันหนึ่งพระเจ้าตากมาถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาที่วัดใหญ่ และมีมวยฉลองด้วย นายทองดีได้ชกกับครูมวยชื่อห้าว และสามารถเอาชนะได้ พระเจ้าตากอยากดูฝีมือ นายทองดีอีก และให้ชกกับครูมวยชื่อหมึก นายทองดีก็สามารถชนะได้อีก พระเจ้าตากชอบใจฝีมือนายทองดีมาก ได้มอบรางวัลให้ ๕ ตำลึง และรับตัวเข้าทำงานด้วย พระเจ้าตากโปรดปรานนายทองดีมาก พอนายทองดีอายุ ๒๑ ปี พระเจ้าตากก็จัดการบวชให้เป็นพระภิกษุสงฆ์บวชอยู่ 1 พรรษา ก็สึกออกมาอยู่กับพระเจ้าตากต่อไป พระเจ้าตากตั้งให้เป็นหลวงพิชัยอาสา และยังได้นางสาวร้ายงสาวใช้ของคุณหญิง เป็นภริยาด้วย เมื่อพระเจ้าตากจะไปไหนก็ให้หลวงพิชัยอาสาติดตามไปด้วยทุกครั้ง หลวงพิชัยได้ติดตามทำศึกร่วมกับพระเจ้าตากในทุกที่ จนเมื่อพระเจ้าตากได้ทำศึกกอบกู้อยุธยาและได้ตั้งกรุงธนบุรีขึ้น จึงได้สถาปนาให้หลวงพิชัยเป็นพระยาพิชัยครองเมืองพิชัยต่างพระเนตรพระกรรณ จนในปลายปี พ.ศ. 2313 นี้เอง โปมะยุง่วนซึ่งพม่าตั้งให้รักษาเมืองเชียงใหม่ได้ยกทัพชาวพม่าและชาวลานนาลงมาตีเมืองสวรรคโลก พระยาพิชัยก็ยกทัพเมืองพิชัยไปช่วยรบร่วมกับกองทัพเมืองพิษณุโลกตีทัพพม่าพ่ายหนีไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2315 ไปสุพลาซึ่งมาอยู่ช่วยราชการรักษาเมือง

เชียงใหม่ นั้น ยกกองทัพตีเมืองลับแลแตกแล้วยกลงมาตีเมืองพิชัย ตั้งค่ายอยู่ ณ วัดเอกราช (วัดขวางชัยภูมิปัจจุบัน) พระยาพิชัยก็จัดแจงการป้องกันเมืองเป็นสามารภ พระยาพิชัยถือดาบสองมือคุมทหารออกไปฟันพม่าจนดาบหัก จึงถือชื่อปรากฏเรียกว่า “พระยาพิชัยดาบหัก” แต่นั้นมา

พระยาพิชัยดาบหักได้ร่วมรบกับพม่าอีกหลายครั้ง จนกระทั่งสิ้นแผ่นดินพระเจ้ากรุงธนบุรี พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เสด็จขึ้นเถลิงถวัลราชสมบัติ ณ กรุงเทพมหานคร โปรดเกล้าให้เรียกตัวพระยาพิชัยดาบหักลงไปถามว่าจะยอมอยู่ทำราชการต่อไปหรือไม่ ถ้ายอมอยู่จะเลี้ยงเพราะหาความผิดมิได้ พระยาพิชัยดาบหักตรองเห็นว่าขึ้นอยู่ไปคงได้รับภัยมิวันใดก็วันหนึ่ง เพราะตัวท่านเป็นข้าหลวงเดิมอันสนิทของพระเจ้าตาก ย่อมเป็นที่ระแวงท่านผู้จะเป็นประมุขแผ่นดินต่อไปทั้งประกอบด้วยความเศร้าโศกอาลัยในพระเจ้ากรุงธนบุรี เข้ากลัดกลุ้มในหทัยสิ้นความอาลัยในชีวิตของตน จึงตอบไม่ยอมอยู่จะขอตายตามเสด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ขอฝากแต่บุตรชายให้ได้ทำราชการสนองพระเดชพระคุณสืบสกุลต่อไปภายนอกนั้นจึงโปรดเกล้าฯ ให้ประหารชีวิตเสีย เมื่อพระยาพิชัยดาบหักสิ้นอายุได้ 41 ปี จึงโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีห้องตราถึงผู้ครองเมืองเชียงใหม่ ให้รับบุตรชายพระยาพิชัยดาบหักเข้ารับราชการต่อไปตามควรแก่ความสามารถ ฉะนั้นบุตรหลานพระยาพิชัยดาบหักจึงเป็นข้าราชการตามลำดับมาจนถึงทุกวันนี้ และในสมัยรัชกาลที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ผู้สืบตระกูลได้รับพระราชทานนามสกุลว่า “วิชัยชัทตะ” นามนี้ถ้าแปลอนุโลมตามความเข้าใจก็คือ ดาบวิเศษของพระยาพิชัยดาบหัก (Buranarom, 1997, pp. 25–27)

พระยาพิชัยดาบหัก เป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักและเคารพนับถือมาเป็นเวลา 200 กว่าปีแล้ว จนกระทั่งทางจังหวัดอุตรดิตถ์ได้สร้างอนุสาวรีย์ขึ้นที่หน้าศาลากลางจังหวัดและทางอำเภอพิชัยก็ได้ปั้นรูปพระยาพิชัยดาบหัก ประดิษฐานอยู่ในศาลเจ้าพ่อพระยาพิชัยดาบหักอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม รวมถึงประชาชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ทุกคนจึงเคารพและนับถือ “พ่อพิชัย” และยึดถือเป็นคุณธรรมในการดำรงชีวิต

ทางผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคอรุมและผู้นำชุมชนอื่น ๆ เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มผู้สูงอายุ เห็นว่าในพื้นที่ตำบลคอรุม มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวว่า บริเวณพื้นที่นี้เคยเป็นสถานที่ที่นำศพของข้าศึกพม่าที่ถูกฟันคอครึ่งเมื่อทำสงครามมากองรวมกัน จึงเรียกว่า “คอรุม” และเพี้ยนชื่อมาเป็น “คอรุม” ในปัจจุบัน เรื่องเล่าดังกล่าวยังคงเล่าขานและเป็นที่จดจำของประชาชนในพื้นที่มาพร้อมกับวีรกรรมอันกล้าหาญของพ่อพิชัย ด้วยเหตุนี้จึงได้จัดทำโครงการ

“พลเมืองต้นแบบเพชรคอรัม” ขึ้น โดยโครงการนี้เป็นกระบวนการกล่อมเกลาสรางคุณลักษณะของประชาชนในพื้นที่อันมีพ่อพิชัยเป็นแบบอย่าง เน้นการดึงเอาเยาวชนคนรุ่นใหม่ เข้ามาเป็นสมาชิกในโครงการ “เพชรคอรัม” ให้มากที่สุด โดยออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน อาทิ ปัญหาขยะ ปัญหาคนไร้บ้าน ปัญหาผู้สูงอายุที่ขาดคนดูแล เน้นการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางร่วมกันของสมาชิกเพชรคอรัม ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลคอรัมเป็นผู้สนับสนุนที่สำคัญในด้านงบประมาณ

“พลเมืองต้นแบบเพชรคอรัม” เป็นโครงการที่นำเอาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผูกโยงกับบุคคลต้นแบบอย่างพระยาพิชัยหรือพ่อพิชัย เพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรัม โดยคุณลักษณะของบุคคลที่เหมาะสมสำหรับตำแหน่ง “พลเมืองต้นแบบ” ได้แก่ “คนที่มีความคิด ความเชี่ยวชาญ มีความสามารถ ที่มารวมกลุ่มกันทำกิจกรรม มีความคิดสร้างสรรค์ ทำคุณประโยชน์เพื่อส่วนรวม เสียสละเวลาเพื่อส่วนรวม โดยมีพระยาพิชัยเป็นต้นแบบ เพราะพระยาพิชัยเป็นคนซื่อสัตย์ กล้าหาญ ต่อสู้กับศัตรูหลาย ๆ คน ได้รับชัยชนะ และพื้นที่แห่งนี้ยังเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ ประชาชนในพื้นที่จึงควรปฏิบัติตามเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี”

(นายจำเริญ ชาวบ้านตำบลคอรัม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2561)

คุณลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น เป็นต้นแบบของการเป็นพลเมือง ที่ประชาชนในพื้นที่นำมาจากบุคลิกของพระยาพิชัยผนวกรวมกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่หลอมรวมเอา วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต ของประชาชนในพื้นที่สร้างอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองของตนเองขึ้น ภายใต้ความเป็น “พลเมืองต้นแบบเพชรคอรัม” ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่พยายามดึงลักษณะเด่นของตนเองออกมาเพื่อแสดงศักยภาพให้เป็นที่ประจักษ์ ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนรวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐอีกด้วย

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษา

จากโครงการวิจัย “อัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองของประชาชนระดับท้องถิ่น กรณีศึกษา : ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” พบว่าความเป็นพลเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ในระดับสูง ทั้ง 8 คุณลักษณะ ดังนี้

1. มีความซื่อสัตย์สุจริต (84.70)
2. การใช้ความคิดร่วมกันในการแก้ไขปัญหา (81.33)
3. การมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการปัญหา (77.67)
4. การมีความละเอียดและเกรงกลัวต่อความชั่ว (74.21)
5. การมีความกล้าและเชื่อมั่น (73.86)
6. การมีความสามัคคี (70.63)
7. การส่งเสริมคนดี (70.33)
8. การให้ความสำคัญกับปัญหาชุมชนท้องถิ่น (61.41)

และพบว่าในคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริต, การมีความละเอียดและเกรงกลัวต่อความชั่ว, การมีความกล้าและเชื่อมั่น, การมีความสามัคคี, การส่งเสริมคนดี และการให้ความสำคัญกับปัญหาชุมชนท้องถิ่น เป็นคุณลักษณะที่ได้รับอิทธิพลจากการกล่อมเกลாதงสังคมในชุมชน ผ่านครอบครัว โรงเรียน ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้อาวุโส โดยใช้เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ ผ่านวีรบุรุษท้องถิ่น คือ พระยาพิชัย หรือ พ่อพิชัย ซึ่งมีสัญลักษณ์สำคัญในชุมชน ได้แก่ อนุสาวรีย์ ศาล ให้ผู้คนได้เคารพ กราบไหว้ บูชา และยึดเหนี่ยวจิตใจจนถึงปัจจุบันนี้

อภิปรายผล

พระยาพิชัยเป็นเหมือน ผู้นำวัฒนธรรม (Culture Hero) ที่มีตัวตนจริงและอยู่เหนือกาลเวลา กล่าวคือ แม้เวลาจะผ่านล่วงเลยมานับร้อยปีแต่วีรกรรมอันยิ่งใหญ่และกล้าหาญ ทำให้พระยาพิชัยได้กลายมาเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพ กราบไหว้ บูชาของคนในอำเภอพิชัย (ตำบลคอรุมอยู่ในอำเภอพิชัย) ดังวาทกรรมที่กล่าวกันว่า “บุคคลที่ไม่มียวันตาย” (The person who never die)

วีรบุรุษหรือผู้ยิ่งใหญ่ (Hero or Bigman) คือ บุคคลที่มีชื่อเสียงหรือมีความสามารถเป็นที่ยอมรับนับถือ เป็นที่เชื่อถือของบุคคลทั่วไปเป็นเวลายาวนาน โดยวีรบุรุษต้องกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยิ่งใหญ่และเป็นคุณประโยชน์แก่คนหมู่มาก เช่น การออกรบ กู้บ้านกู้เมือง การออกเผยแพร่วิทยาการ เป็นต้น กระบวนการสร้างวีรบุรุษ

ท้องถิ่น (Local Hero) หรือวีรบุรุษทางวัฒนธรรม ดังกล่าว เป็นสิ่งที่ถูกสร้างหรือนำมาใช้ในการสร้างจิตสำนึกภายในสังคม เพื่อให้เกิดเป็นศูนย์กลางของความเชื่ออันมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคมให้รวมเข้าด้วยกัน เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Phoonsap, Hinwiman, & Nasawat, 2017, p. 8)

ในกรณีของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรัม “พระยาพิชัย” หรือ “พ่อพิชัย” คือ วีรบุรุษวัฒนธรรม (Culture Hero) ที่คนในพื้นที่ที่ยึดถือเป็นแบบอย่างและยกย่อง โดยกระบวนคิดดังกล่าว ถูกเชื่อมโยงเข้ากับสำนักทางประวัติศาสตร์ผ่านเรื่องเล่าของพระยาพิชัยเกี่ยวกับการกอบกู้บ้านเมือง มีความกล้าหาญ เสียสละเพื่อบ้านเมือง ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ถูกส่งผ่านประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรัม จากรุ่นสู่รุ่นผ่านระบบจารีต ประเพณี ความเชื่อ ของผู้คนในชุมชนโดยตรง การมี “พระยาพิชัย” หรือ “พ่อพิชัย” เป็นต้นแบบของการเป็นพลเมืองดีของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรัม ได้ผ่านการขัดเกลาและกล่อมเกลาทางสังคม โดยทำการผลิตซ้ำแนวคิด ผู้นำวัฒนธรรม (Culture Hero) ผ่านสถาบันทางสังคมและกลุ่มทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน วัด สถานที่ราชการ พ่อแม่ ผู้สูงอายุ ในชุมชน ครู ผู้นำชุมชน กลุ่มแม่บ้าน หน่วยงานภาครัฐ ฯลฯ เป็นต้น โดยกลุ่มเหล่านี้มักจะหยิบเอาวีรกรรมของพระยาพิชัยมาเป็นตัวอย่างในการสร้างจิตสำนึกของการเป็นพลเมืองที่ดีของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรัม โดยใช้วาทกรรมว่า “ทุกคนในชุมชนเป็นลูกพ่อพิชัย” หมายถึง ต้องเป็นคนที่ดีให้เหมาะสมกับที่ได้เกิดในพื้นที่ที่พระยาพิชัยได้เสียสละชีวิตให้เป็นที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่า หากเป็น “ลูกพ่อพิชัย” จะต้อง เป็นคนดี กล้าหาญ กตัญญูต่อแผ่นดินเกิด รักและหวงแหนท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการกล่อมเกลาทางสังคม จนทำให้เกิดเป็นสำนึกความเป็นท้องถิ่นนิยม (Localism)

ตำนานความเป็นวีรบุรุษของพระยาพิชัย ถูกส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นต้นแบบ (Model) ของการเป็น พลเมืองที่ดีของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรัม โดยนำเอาเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระยาพิชัย อันมีอนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก เป็นสัญลักษณ์แทนวีรบุรุษท้องถิ่น (Local Hero) เป็นตัวแทนของความเป็นบุคคลที่น่ายกย่องและเคารพนับถือ เป็นสิ่งสร้างสำนึกประวัติศาสตร์ให้เกิดขึ้นในชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรัม ทางองค์การบริหารส่วนตำบลคอรัมได้นำเอาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ดังกล่าว มาสร้างแนวคิด “คอรัมเข้มแข็ง” มาเป็นตัวกระตุ้นคนรุ่นใหม่ ให้เกิดสำนึกรักท้องถิ่น สำนึกต่อสาธารณะ ภายใต้แนวคิดที่ว่า “ลูกพ่อพิชัยต้องเป็นคนดี ไมโกหก มีจิตสาธารณะ” จึงมีผลทำให้ประชาชนในพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลคอรัมยึดมั่นในความเป็นท้องถิ่นของตนเอง ประชาชนรุ่นใหม่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรัมจึงไม่นิยมไปอาศัยอยู่นอกพื้นที่มีสำนึกรักบ้านเกิดของตนเอง และมีพระยาพิชัยหรือพ่อพิชัยเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคอรัม ได้นำเอาสำนึกทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ผ่านแนวคิด วีรบุรุษวัฒนธรรม (Culture Hero) คือ พระยาพิชัยมาเป็นแนวคิดต้นแบบเพื่อให้เกิดเป็นต้นแบบของพลเมืองที่ดีในแบบฉบับของคนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอรัม ถือเป็นกระบวนการทางสังคมและตัวแบบการสร้างพลเมืองเข้มแข็งในท้องถิ่นอีกตัวแบบหนึ่ง ที่ใช้ทุนทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ภายในชุมชน และเริ่มต้นจากการกล่อมเกล่าให้เกิดจิตสำนึกร่วมกันก่อน เพื่อให้พลังของจิตสำนึกร่วมกันนั้นผลักดันออกมาเป็นพฤติกรรมกลุ่มที่เข้มแข็งในกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบที่สำคัญในงานวิจัยนี้ พบว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีพลังอำนาจในการนำมาเป็นต้นแบบสร้างให้เกิดสำนึกของการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งโดยมีบุคคลทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกัน ผ่านการกล่อมเกล่าทางสังคมภายในชุมชน โดยนำเอาเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นตัวเชื่อมโยงกับประชาชนให้เกิดสำนึกท้องถิ่น (Localism) ผ่านการผลิตซ้ำในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เรื่องเล่า คำสอน การส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่น เป็นต้น

ในประเทศไทยเกือบทุกพื้นที่มักจะมีเรื่องเล่า ตำนาน หรือนิทานพื้นบ้านในท้องถิ่นของตนเอง อย่างที่เรียกกันว่า มุขปาฐะ ที่ประชาชนในท้องถิ่นจะมีความคุ้นเคยหรือรับรู้มาตั้งแต่วัยเด็ก การเล่าเรื่องสืบต่อกันมาของแต่ละพื้นที่มักจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีวีรบุรุษท้องถิ่น ที่เป็นแบบอย่างคล้ายกัน อันได้แก่ มีความกล้าหาญ เสียสละ มีจิตสาธารณะ อันเป็นต้นแบบของการเป็นพลเมืองที่ดีที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ดังนั้น ควรมีการเผยแพร่แนวคิดและตัวแบบการสร้างพลเมืองเข้มแข็งแบบนี้ให้แพร่หลายและนำไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

นอกจากนี้ควรมีการรวบรวมประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวีรบุรุษทางวัฒนธรรม (Cultural Hero) จากชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศไว้ให้เป็นระบบ ระเบียบ เป็นแหล่งข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ในระบบการศึกษาตลอดจนสื่อสาธารณะต่าง ๆ เพื่อความยั่งยืนด้วย

Reference

- Bruce, J. C., & Terri, L. (1990). *Introduction to sociology*. Singapore: McGraw Hill.
- Buranarom, V. (1997). The myth of Uttaradit city. Uttaradit: P Offset Art. [in Thai].
- Chaibangyang, S. (1–3 March 2013). *The citizen power to create Thailand*. In *Citizen power, local community power to create a pleasant Thailand* (pp. 8–13). Bangkok: Network to create livable communities.
- Chaiklam, S. (2018). King Taksin the great: The concept of “heroes in traditional culture”. *Journal of Humanities Naresuan University*, 15(1), 41–53. [in Thai].
- Charoenmuang, T. (2005). *Citizenship*. Nonthaburi: Klang Wicha publishing. [in Thai].
- Charoenmuang, T. (2008). *Strong citizens*. Bangkok: Language. [in Thai].
- Hanutsaha, R. (2017). *The King Rama 9, the great leader*. Retrieved August 25, 2019, from <https://thestandard.co/kingrama9-king-of-king/> [in Thai].
- Laothammatat, A. (2002). *Cultural diversity: Paradigm and role in civil society* (5th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai].
- Phichai District Community Development Office Uttaradit Province. (n.d.) The history of Phichai District. Retrieved August 20, 2019, form <https://bit.ly/2Wadm0Q> [in Thai].
- Phoonsap, B., Hinwiman S., & Nasawat S. (2017). Representation of heroes from commoners in thai film. *Dhurakij Pundit Communication Arts Journal*, 11(2) 181–207. [in Thai].
- Phuyothin, W., Sinthaphanon, S., Napharat, P., & Kusolpuchchong, D. (2011). *Duty of citizens culture and lifestyle in society*. Bangkok: Aksorn Charoen View. [in Thai].
- Raksapromaraj. M. (2016) *Public lecture: Culture hero: Cultural hero in the point of Srisak Valipodom’s view*. Retrived August 20, 2019, from <http://lek-prapai.org/home/view.php?id=728> [in Thai].
- The Secretariat of the House of Representatives. (2012). *Citizenship in democratic*. Bangkok: Parliament print. [in Thai].